

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Lovforslaget tilsigter i første række en revision af straffelovens regler om de strafferetlige retsfølger over for unge lovovertrædere, psykisk abnorme lovovertrædere, vedvarende kriminelle og lovovertrædere, der misbruger alkohol. Herudover foreslås en revision af reglerne om fradrag for varetægtsfængsling m. v.

A. De strafferetlige særforanstaltninger.

Forslaget bygger på straffelovrådets betænkning om de strafferetlige særforanstaltninger. Man kan derfor med hensyn til enkeltheder i forslaget henvise til bemærkningerne til lovudkastet i betænkningen s. 142-151.

Hovedpunkterne i forslaget er følgende:

1) Der foreslås ændringer i reglerne om de strafferetlige følger af psykisk abnormitet. De gældende regler findes i straffelovens §§ 16-18. Hovedbestemmelsen indeholdes i § 16, hvorefter handlinger er straffri, når de er foretaget af personer, der er utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles dermed, eller åndssvaghed i højere grad. Hertil knytter § 18 dog den regel, at beruselse ikke udelukker anvendelse af straf, medmindre gerningsmanden har handlet uden bevidsthed.

Til disse egentlige utilregnelighedsregler føjer § 17 bestemmelser, der giver mulighed for en strafferetlig særbedømmelse af visse varigere tilstande af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af sjælsevernerne, herunder seksuel abnormitet. Personer, der er omfattet af denne beskrivelse, er ikke uden videre straffri. Afgørende er, om de kan anses for egnede til påvirkning gennem straf.

Frifindes en tiltalt i medfør af § 16, eller findes straf uanvendelig efter § 17, kan retten i medfør af straffelovens § 70 træffe bestemmelse om sikkerhedsforanstaltninger, hvis det skønnes fornødent af hensyn til retssikkerheden. Af de mere indgribende foranstaltninger kan nævnes anbringelse i et sindssygehospital, en åndssvageanstalt eller anden kurer eller plejeanstalt eller i en særlig forvaringsanstalt.

Det har i retspraksis vist sig, at sindssyge i langt det overvejende antal tilfælde anses for omfattet af straffelovens § 16 og derfor ikke pålægges straf, og at dette altid gælder åndssvage i højere grad. Endvidere er man fra retslægerådets side gået ind for en regel, som afgrænser straffrihedens område alene ved en henvisning til begreberne sindssygdom og åndssvaghed i højere grad uden anvendelse af supplerende kriterier (tilregnelighed). Lægerne har såle-

des i princippet afvist muligheden af en forbryderisk handling uafhængig af den psykiske abnormitet. Straffelovrådet er enig i retslægerådets vurdering.

Såvel straffelovrådet som retslægerådet foreslår endvidere kriteriet „egnet til påvirkning gennem straf“ i § 17 afskaffet. Kriteriet har givet anledning til kritik og diskussion.

Under hensyn hertil foreslås bestemmelsen i § 16 ændret, således at der med hensyn til sindssygdom og åndssvaghed i højere grad indføres et rent psykiatrisk kriterium. Straffrihed knyttes direkte til tilstedeværelsen af en af de nævnte tilstande på gerningstiden, jfr. forslaget til § 16, stk. 1. Det bemærkes herved, at der er en sådan fasthed i afgrænsningen af de nævnte psykiske abnormiteter, at man kan overskue konsekvenserne af at bygge en regel om straffrihed på et psykiatrisk kriterium.

For så vidt angår personer, der har handlet i en tilstand, der kan ligestilles med sindssygdom, eller i en tilstand af åndssvaghed i lettere grad eller i en tilstand, som ganske må ligestilles med åndssvaghed, foreslås en fakultativ regel om straffrihed, således at domstolene har mulighed for at statuere strafansvar, når særlige omstændigheder taler derfor, jfr. forslaget til § 16, stk. 2, 1. pkt.

Den foreslåede regel, hvorefter sindssygdom på gerningstidspunktet obligatorisk medfører straffrihed, bør efter justitsministeriets opfattelse ikke gælde, hvor tilstanden er fremkaldt ved indtagelse af alkohol eller andre rusmidler, f. eks. narkotika. Domstolene bør i disse tilfælde have mulighed for at statuere strafansvar. Der tænkes bl. a. herved på tilfælde, hvor tiltalte tidligere har været i en lignende tilstand, og hvor det derfor kan bebrejdes ham, at han påny har indladt sig på spiritusnydelse eller indtagelse af andre rusmidler. Som modifikation til reglerne i forslagets § 16, stk. 1, foreslås derfor i stk. 2, 2. pkt., indsat en bestemmelse, hvorefter handlinger, der er begået i en tilstand af sindssygdom fremkaldt ved indtagelse af rusmidler, behandles efter reglen i stk. 2, 1. pkt. (fakultativ straffrihed).

Efter forslagets § 17 skal der kunne idømmes bøde, uanset at tiltalte på gerningstiden befandt sig i en af de tilstande, der er nævnt i forslaget til straffelovens § 16. En bøde rummer ikke den risiko for psykiske skadevirkninger, der er knyttet til frihedsstraf, men kan efter omstændighederne være en rimelig advarsel. Dertil kommer, at muligheden for en bøde i sager, der — som det ofte vil være tilfældet — drejer sig om bagatelforseelser, vil kunne